

Kaldırımlar

Erdi BATUR
(E) Vali

Şehir yaşantısı ile ilgili çeşitli konuları içeren yazılar çok görülür ama nedense, sokak ve caddelerin iki tarafına yapılan kaldırımlara hiç değinilmez. Halbuki sokak ve caddelerin vazgeçilmezi olan kaldırımlar olmazsa olmazı durumundadırlar. Bunsuz sokak ve cadde düşünemezsiniz. Tarihi de kentleşme ile başlar. Kaldırımlar sokak ve caddelerin yapılmaya başlaması ile ortaya çıkmış, yayaların yürümesi için sokak ve caddenin iki tarafına yapılan hafif yüksek taş döşeme, çeşitli enlerde geçittir.

Kötü zeminli yolların çamurundan ve kirinden korumak için yapılan kaldırımlar aynı zamanda yağmur sularının akış yönünü de belirleyerek insan yaşantısına yarar sağlar. Kaldırım genellikle esas yoldan granit veya benzeri sert taştan yontulmuş bir bordür ile ayrılır. Üzerinde yürünen yüzey ise kolay aşınmayan tabii veya suni taş malzemeyle kaplanır. Taşın ve kagir malzemenin kolay bulunmadığı bazı küçük yerlerde ahşap kaldırım da kullanılır. Bunlar yolun iki yanına yapılmış iskele şeklindedir.

Kaldırımlar, yayaları trafikten ayırmak, dolayısıyla korumak - kollamak ve can güvenliğini sağlamak amaç ve gayesiyle yapılır. Bazı geniş caddelerin, motorlu ve yaya trafiğinin yoğun olduğu yollarda, motorlu araçları yayadan ayırmak önem kazanır. Bunun için böyle yollarda, kaldırımların yol tarafına çeşitli önlemler de yapıldığı görülür.

Evden dışarıya çıkarken hemen karşılaştığımız ve ilk adım attığımız yer kaldırımlardır. Buralarda yayaların yürüdüklerini görür, kendimiz de yürüyerek gideceğimiz yere yöneliriz. Yürümeğe devam ederken de birçok şeylerle karşılaşır ve insanların ne kadar çok kaldırımları sevdiğine hükmederiz.

Evden çıkıp üç beş adım yürüdüğümüzde hemen karşımıza çöp bidonu (konteynır) çıkar. Vele ki cep'i olsa dahi genellikle yarı bölümü kaldırıma çıkmış vaziyettedir. Yürümeye devam ederken karşıdan tek kişi gelirse mesele yok, kolayca geçerek yürümeye devam edilir, ikili-üçlü bir grup gelirse biri durmadan diğeri geçemez hal

olur. Biraz yürüdükten sonra içinde küçük bebek olan pusetle yahut ta bir engelli ile karşılaşabilirsiniz. Yürümeye devam ederken bir bakarsınız elektrik yahut telefon direği önünüze çıkar. Biraz ileride de telefon şebeke dağıtım kutusu, yangın vanası vb. bir araçla karşılaşabilirsiniz. Bu arada servis yapan motosikletlerin de kaldırıma çıkıp-inmeleriyle karşılaşmak mümkündür. Daha da ötesi kaldırımlar dar olmasına rağmen araçların bir tarafı kaldırıma çıkmış durumda park ettiklerini de görürsünüz. Bu gibi hallerde kaldırımdan inip yol ortasında hatta araçlar arasında yürümeye mecbur da kalabilirsiniz.

Yol biraz genişlediğinde yahut caddeye çıkıldığında karşılaşılan şeyler daha çeşitlenir. Yol başları tutulmuş gibidir. Hemen köşe başlarında bir iki büfe sıralanmıştır. Bunların konum vaziyeti bazen görüşü engel durumdadır. Ama mahsur görülmez, yıllarca öyle kalabilir. Dükkan önleri sattığı ürün örnekleri ile donatılmış görülür. Kafe'ler önlerine bir-iki masa ve sandalye mutlak koyarlar. Bazı kebabçı dükkanları içeriye ancak bir masa koyabildikleri işyerinin önüne iki-üç masa koyarak, dışarıda da döneri de çevirerek işlevini sürdürdüğünü de görürsünüz. Hatta şu da söylenebilir, dükkanların önlerine her türlü mal ve ürün konularak teşhir yapılır.

Bazı evlere kaldırım üzerine yapılmış 2-3 basamaklı merdivenle girilir. Bodrum katta bulunan dükkan yahut depolara inebilmek için yapılan

merdivenler de önünüze çıkabilir. Hiçbir uyarıcı işaret ve koruması olmayan kaldırımı daraltan engeller de çıkabilir.

Kaldırımlarda inip-çıkımlar yaparken bir de araçların arka arkaya sıralandıkları park ettiklerini görürsünüz. Bu takdirde yolda yürümekten başka çareniz kalmaz. Her kaldırımın düz olmadığı da görülür. Bazı yerlerde oluşan çukurlar yürümeyi güçleştirir, hele ki yağışlı havalarda biriken sular daha bir sıkıntı yaratır.

İnşaat sebebiyle seyrek de görülsün bazı hallerde yolun kapandığını da görürsünüz. Hazır beton döken iki kamyon yan yana durarak inşaata beton dökerken yolun trafiğe kapandığı da vakidir. Böyle hallerde yol kapalı olduğundan sokağa araç giremez. Çeşitli sebeple yapılan kazılar neticesi yol bozuk olduğundan, yağışlı günlerde çamur içerisinde geçmek zorunda kalabilirsiniz. Bu gibi durumlar için belediyeden izin alındığı bilinmez.

Bazıları kullanmadığı yahut eskimiş eşyalarını, birikmiş çer-çöpünü torba ve kutular içerisinde hatta eskimiş mobilya ve yahut beyaz eşyala-

rını kaldırım üzerine bıraktığı da çok kere tanık olduğumuz hallerdir.

Kısaca, kaldırımlar üzerinde görülen dile getiremediğimiz daha birçok örneklerle karşılaşabilirsiniz. Şehirler, yerleşik düzen ortamında, ortak paylaşım sürecinde yaşantıyı devam ettirirler. Şehirler cazibe merkezi olarak büyümeleri oranında sorunları da arttığı bir realitedir. Ama bu sorunların nasıl halledilip çözüme ulaştıracağı kanunlarla belirlenmiştir.

Değişik kültürde olan insanların bir süreç içerisinde şehir kültürü muhakkak ki gelişecektir. Ama bu olguyu hızlandırmak için de tedbirler almak lüzumludur. Kaldırımlara her akla gelen şeyin yapılamayacağı, bırakılmayacağı, vatandaşın bir oldu bitti ile karşılaşmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Kaldırımlara gösterilen aşırı ilginin haksızlığı ortaya çıkarılarak, asıl sahibi olan insanların yaya yürüme yeri olduğu öne çıkarılmalıdır. Kaldırımlar kamunun yararına açık emlaklandır. Bu sebeple yapıların veya taşıtların veyahut şahısların yayaların gidış ve gelişini zorlaştırmaması gerektiği kanunlarla kabul edilmiştir. Ancak bazı durumlarda yaya kaldırımlarının bir kısmının sınırlı işgaline izin verilebilir. Ama bu yetki geniş tutulmamalıdır. Bu iznin verilebileceği zaruri halleri tespit ve izin verme yetkisi belediyelere aittir. Ama bilinmelidir ki kaldırımlar münhasıran yayaların yürümesi için yapılmıştır.

